

Demogrāfisko lietu padomes sēde

2011.gada 14.decembrī

PROTOKOLS NR.3

Norises vieta un laiks: Ministru kabinets, MP zāle, plkst.09:00.

Vada: Valdis Dombrovskis, ministru prezidents.

Piedalās:

Neiders Ludis	Ekonomikas ministrijas Tautsaimniecības struktūrpolitikas departamenta Ekonomiskās politikas koordinācijas nodaļas vadītājs
Viņķele Ilze	Labklājības ministre
Vilks Andris	Finanšu ministrs
Nikoļenko Jurijs	Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta Politikas plānošanas nodaļas vadītājs
Gruškevics Mareks	Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretārs
Vilkārse Ingrīda	Kultūras ministrijas Kultūrpolitikas departamenta Stratēģijas un reģionālās kultūrpolitikas nodaļas vecākā referente
Bordāns Jānis	Tieslietu ministra parlamentārais sekretārs
Circene Ingrīda	Veselības ministre
Sprūdžs Edmunds	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs
Circene Ingrīda	Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāja
Zvidriņš Pēteris	Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes Statistikas un demogrāfijas katedras vadītājs, LZA akadēmiķis
Pārsla Eglīte	Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekle
Bremze Ilona	Biedrības "Asociācija Ģimene" valdes priekšsēdētāja
Mucenieks Leonīds	Latvijas daudzbērnu ģimeņu biedrību apvienības valdes priekšsēdētājs
Mežs Ilmārs	Nodibinājuma "Nākotnes fonds" valdes priekšsēdētājs
Leiškalsns Pēteris	Latvijas Darba devēju konfederācijas eksperts sociālās drošības un veselības aizsardzības jomā
Blūma Diāna	Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāve
Lorence Sanita	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības sabiedrisko attiecību vadītāja

Pieaicinātie:

Čemme Anita	Finanšu ministrijas Budžeta departamenta labklājības sfēras finansēšanas nodaļas vadītāja
Šulca Līga	Finanšu ministrijas Izglītības, zinātnes, kultūras, sporta finansēšanas nodaļas vadītāja
Glaudiņa Jautrīte	Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās izglītības un vispārējās izglītības departamenta Vispārējās izglītības nodaļas vecākā referente
Vasiļevskis Guntis	Valsts izglītības satura centra vadītājs
Parādnieks Imants	Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas Demogrāfijas lietu apakškomisijas priekšsēdētājs
Ķelle Iveta	Biedrības „Latvijas Ģimenes plānošanas un seksuālās veselības asociācija „Papardes zieds”” valdes priekšsēdētāja
Etkins Mārtiņš	Latvijas Samariešu apvienības Projektu vadītājs

Protokolē: Baiba Abersone, Demogrāfisko lietu padomes Sekretariāts, Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā referente

Darba kārtība:

1. Rīcības plāns pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam” īstenošanai 2011. – 2013.gadam.
2. Ziņojums par iespējamiem modeļiem un izmaksām, lai nodrošinātu pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamību.
3. Ziņojums par mācību līdzekļu nodrošināšanu izglītības iestādēs un iespējamiem risinājumiem.
4. Ziņojums par iespējamo veselības mācības atjaunošanu izglītības iestāžu mācību programmās.
5. Citi jautājumi.

Sanāksmes atklāšana:

Ministru prezidenta V.Dombrovska uzruna.

1. Rīcības plāns pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam” īstenošanai 2011. – 2013.gadam

I.Viņķele ziņo, ka plāna projekts „Rīcības plāns pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam” īstenošanai 2011. – 2013.gadam” 2011.gada 26.maijā izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē. Savukārt 2011.gada 26.novembrī aprit pusgads pēc izsludināšanas VSS un saskaņā ar Ministru kabineta kārtības ruļļa 84.punktu plāna projekts ir iekļauts Valsts sekretāru sanāksmes 15.decembra sēdē kā atsaukamais projekts.

Aicina padomes locekļus atbalstīt izstrādātā Rīcības plāna atsaukšanu un noteikt, ka tam ir jābūt pārstrādātam un iesniegtam Valsts kancelejā līdz 2012.gada 1.maijam. Papildus informē, ka pārstrādāt Rīcības plānu nepieciešams, jo Demogrāfisko lietu padomes ietvaros ir noteiktas prioritātes, kas prasa tūlītēju rīcību un papildus finanšu piesaisti. Savukārt pašlaik izstrādātais Rīcības plāns neparedz aktivitātes, kas prasa papildu finanšu līdzekļus, līdz ar to tajā šobrīd neatspoguļojas uzdevumi, kas līdz šim Demogrāfisko lietu padomē ir noteikti kā prioritātes – piemēram, pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamība (konkrētu aktivitāšu ieviešana), reproduktīvās veselības jautājumi (līdz šim ar VM tika panākta vienošanās, ka līdz 2014.gadam šos jautājumus neskata).

Aicina visas iesaistītās institūcijas, ņemot vērā Valdības rīcības plānā Deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai noteiktos uzdevumus, savas kompetences ietvaros pārskatīt pašlaik izstrādātā Rīcības plāna projektā ietvertos pasākumus un noteikt, kāda veida pasākumus nepieciešams iekļaut Rīcības plāna pamatnostādņu īstenošanai 2012. – 2014.gadam īstenošanai projektā. Vienlaikus aicina sniegt arī informāciju, kurus pasākumus var īstenot institūciju pašreizējo budžetu līdzekļu ietvaros un kuriem pasākumiem nepieciešams papildus finansējums (norādot arī tā apjomu). Informē, ka Labklājības ministrija apkopos iesūtītos priekšlikumus un izstrādāto jauno Rīcības plānu prezentēs Demogrāfisko lietu padomei un iesniegs Valsts kancelejā līdz 2012.gada 1.maijam apstiprināšanai Ministru kabinetam.

I.Circene jautā, vai ir nepieciešams atsaukt izstrādāto plāna projektu „Rīcības plāns pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam” īstenošanai 2011. – 2013.gadam”, ņemot vērā, ka jauns plāna projekts vēl nav izstrādāts, tādējādi šo plāna projektu atsaukt līdz ar jaunā plāna projekta pieņemšanu?

I.Viņķele atbild, ka atbilstoši Ministru kabineta kārtības rullī noteiktajam ir nepieciešams atsaukt Valsts sekretāru sanāksmē izsludināto plāna projektu, tomēr norāda, ka šāda kārtība būtībā ir formāla procedūra. Patlaban spēkā ir Rīcības plāns koncepcijas "Valsts ģimenes politika" īstenošanai 2004. – 2013.gadam, kurā ir noteikti pasākumi iesaistītājām institūcijām. Tādēļ neveidojas situācija, ka līdz 2012.gada maijam valstī nav spēkā esoša politikas plānošanas dokumentu ģimenes politikas jomā. Jaunais rīcības plāns aizstās patlaban spēkā esošo.

P.Leiškalns informē, ka pašreizējās valdības deklarācija būtiski atšķiras no līdzšinējām valdības deklarācijām, jo tajā kā viena no prioritātēm ir norādīta demogrāfiskās situācijas uzlabošana. Papildus informē, ka līdz šim budžeta konsolidācijas pasākumi, īpaši sociālajā budžetā, visvairāk ir vērstas tieši pret atbalsta sniegšanu ģimenēm ar bērniem. Vērš uzmanību, ka izstrādātais Rīcības plāns ir pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam” īstenošanai, tādēļ aicina izvērtēt iespēju grozīt arī Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam.

I.Viņķele atbild, ka Ģimenes valsts politikas pamatnostādņēs 2011. – 2017.gadam ir iestrādāti tādi ģimenes politikas pamatprincipi, kuri tuvākajā laikā noteikti nemainīsies un ir objektīvi arī attiecībā uz demogrāfisko situāciju. Izmaiņas galvenokārt ir konstatētas tieši politiskā līmenī un finanšu līdzekļu piesaistē, tādēļ tas attiecas uz rīcības plānā izstrādātiem konkrētiem pasākumiem. Uzver, ka Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam nav zaudējušas savu aktualitāti un arī tajās iekļautie rīcības virzieni atbilst pašreizējais ekonomiskai un sociālajai situācijai valstī, tādēļ tajās grozījumus nav nepieciešams veikt, bet ir jāpārskata izvirzītās prioritātes Rīcības plānā pamatnostādņu īstenošanai.

V.Dombrovskis piekrīt izteiktajam apgalvojumam par līdzšinējās politikas virziena maiņu un vērš uzmanību, ka līdz šim arī Saeimā, lemjot par budžeta sadalījumu un naudas līdzekļu novirzīšanu, saskārās ar problēmu, ka ģimenes ar bērniem netika virzīta kā prioritārā grupa finansējuma sadalē. Tas noteikti neveicina demogrāfiskos procesus valstī. Turklāt uzver, ka līdz šim politiskās partijas lielu uzsvaru likta tieši uz lielākā elektorāta vajadzību apmierināšanu – pensionāru atbalstu. Vienlaikus uzver, ka šāda rīcība ir atbalstāma, samērojot to ar atbalsta pasākumiem arī ģimenēm ar bērniem, kas ļoti būtiski skar tieši demogrāfisko situāciju. Vienlaikus informē padomes locekļus, ka, iespējams, izstrādājot grozījumus budžetā 2012.gada vidū, netiks virzīts priekšlikums palielināt atbalstu pensionāriem pensiju indeksēšanai, kā rezultātā līdzekļi var tikt novirzīti ģimeņu ar bērniem interešu apmierināšanai. Tādēļ aicina gan padomē esošos ministrus, gan īpaši nevalstiskās organizācijas būt aktīviem aizstāvēt demogrāfijas politiku un nepieciešamā finansējuma piesaisti, kas ir būtisks priekšnosacījums ilgtermiņa demogrāfijas attīstības politikai. Vienlaikus informē, ka nepieciešamības gadījumā politiskajā līmenī aizstāvēs nepieciešamību īstenot demogrāfiskās situācijas atbalsta politiku un iespēju robežās piesaistīt nepieciešamo finansējumu.

Atbalsta ideju, ka Rīcības plānu pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam” īstenošanai 2011. – 2013.gadam nepieciešams pārstrādāt un pietiekami savlaicīgi iesniegt Valsts kancelejā izskatīšanai Ministru kabineta sēdē. Tomēr vērš uzmanību, ka, izdarot grozījumus Rīcības plānā, nepieciešams ņemt vērā esošā budžeta iespējas un rast rīcības virzienus, neparedzot ļoti lielus budžeta izdevumus. Vienlaikus aicina Rīcības plānā atspoguļot vairākus iespējamus variantus un pasākumus, izveidojot optimistisko, reālo un pesimistisko plānu, kā arī atspoguļojot tajā pasākumus, kurus ir nepieciešams īstenot nekavējoties (līdz budžeta grozījumiem 2012.gadā) un kādus ilgākā laika posmā.

I.Circene informē, ka Veselības ministrija ir izstrādājusi Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2011. - 2017.gadam, kurā ietvertos pasākumus prezentēs nākamajā Demogrāfisko lietu padomes sēdē, vienlaikus precizējot arī nepieciešamos budžeta līdzekļus. Izsaka priekšlikumu nākamo 2012.gadu nosaukt par „Mātes un bērna aizsardzības gadu”,

ņemot vērā tieši demogrāfisko situāciju. Vienlaikus aicina atbalstīt arī mātes un bērna veselības aizsardzības pasākumus iekļaut Rīcības plānā pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam īstenošanai”.

L.Mucenieks vērš uzmanību, ka iepriekš jau tika lūgts Demogrāfisko lietu padomes locekļiem sniegt priekšlikumus izstrādātajā Rīcības plānā pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam īstenošanai 2011. – 2013.gadam, tādēļ vērš uzmanību, ka nesaredz lietderību virzīt priekšlikumus vēlreiz. Norāda, ka lietderīgāk būtu apkopot jau iesūtītos un izskatīt to īstenošanas iespējas.

V.Dombrovskis atbalsta priekšlikumu, ka, izstrādājot jauno Rīcības plānu pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam īstenošanai, ir jāņem vērā iepriekš padomes locekļu iesūtītie priekšlikumi. Vienlaikus arī jāizvērtē iespēju iekļaut jaunus pasākumus, ņemot vērā Demogrāfisko lietu padomē nolemtu.

I.Viņķele informē, ka izstrādātais Rīcības plāna pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam īstenošanai projekts varētu tikt iesniegts Valsts kancelejā līdz 2012.gada 1.maijam.

V.Dombrovskis atbalsta labklājības ministres I.Viņķeles priekšlikumu. Vienlaikus norāda, ka plānā iekļauto jautājumu blokiem ir jābūt izstrādātiem un izskatītiem arī Demogrāfisko lietu padomē līdz maijam. Informē, ka budžeta izpildes prognozes jau būs redzamas, noslēdzoties pirmajam ceturksnim (aprīļa sakums), tādēļ ir svarīgi līdz tam brīdim saprast tālāko rīcību attiecībā uz plānā ietvertu pasākumu īstenošanu.

Padome vienojas, ka:

- 1. papildus priekšlikumi, ja tādi ir, no Demogrāfisko lietu padomes locekļu puses jau patlaban izstrādātajam Rīcības plānam tiks iesniegti Labklājības ministrijā līdz 2012.gada 1.februārim.**
- 2. Labklājības ministrija līdz nākamajām Demogrāfisko lietu padomes sēdēm (marta beigām) sagatavos izstrādātā Rīcības plānā galveno prioritāšu apkopojumu un ietvertos pasākumus un prezentēs Demogrāfisko lietu padomē.**
- 3. jaunais Rīcības plāns pamatnostādņu „Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam īstenošanai 2012. – 2014.gadam tiks iesniegts Valsts kancelejā līdz 2012.gada 1.maijam.**

2. Ziņojums par iespējamiem modeļiem un izmaksām, lai nodrošinātu pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamību.

J.Glaudiņa informē, ka Valdības rīcības plāna „Deklarācijas par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību” 1.2.uzdevuma „Nodrošināsim pilnībā publiski finansētu pirmsskolas izglītību un aprūpi no pusotra gada vecuma saskaņā ar principu "nauda seko bērnam līdz pirmsskolas izglītības iestādei" izpildei Izglītības un zinātnes ministrija plāno nodrošināt visu pirmsskolas izglītībā strādājošo pedagogu darba samaksu no valsts budžeta (plānotais termiņš - 2013.gada 1.septembris), īstenojot principu „nauda seko bērnam”. Papildus informē, ka 2010./2011. mācību gadā 81% bērnu vecumā no 2 līdz 7 gadiem atrodas pirmsskolas izglītības iestādē, vienlaikus no šiem bērniem obligāto pirmsskolas izglītības programmu apgūst 96% bērnu. Kopš 2009.gada pašvaldības kopumā valstī ir atvērušas 12 jaunas pirmsskolas izglītības iestādes.

Informē, ka patlaban pašvaldības iespēju robežās īsteno Vispārējās izglītības likuma 21.pantā noteikto pienākumu. Tomēr, lai pilnībā ieviestu principu „nauda seko bērnam”, aprēķinot valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldību un privātajām izglītības iestādēm 121 000 bērnu no pusotra līdz sešu gadu vecumam izglītošanā nodarbināto pirmsskolas izglītības pedagogu

darba samaksai, nepieciešamais finansējums būtu 38 miljoni latu, tai skaitā papildus nepieciešamais finansējums ir aptuveni 26 miljoni latu. Pašvaldības no sava budžeta pēc izglītības iestāžu sniegtajām atskaitēm 2009.gadā pirmsskolas izglītības iestādēm piešķirušas 86,6 miljonus latu. Patlaban pēc veiktajiem aprēķiniem, konstatēts, ka vidēji viens bērns pirmsskolas izglītības iestādēs izmaksā 380 latu gadā (pedagogu algām).

V.Dombrovskis vērš uzmanību uz Latvijas Pašvaldību savienības sagatavoto informāciju, kas ir salīdzinoši konspektīva un nesniedz skaidrojumu par iespējamiem risinājumiem pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamībā.

P.Leiškalns informē, ka ir nepieciešams nodalīt divas svarīgas jomas – pirmsskolas izglītība, kā ietvaros tiek saprasta 5 un 6 gadīgo bērnu apmācība, un socializācijas process, kas ir bērnu pieskatīšana no pusotra gada vecuma, lai vecāki var atgriezties darba tirgū un vienlaicīgi būtu nodrošināta bērnu pieskatīšana. Norāda, ka būtībā pašreizējā Vispārējās izglītības likuma norma paredz, ka kopš šī gada augusta (kad spēkā stājas likuma grozījumi) visiem bērniem no pusotra gada vecuma bija „jāseko vienānai naudas summai”, neatkarīgi no tā, kur vecāks izvēlas saņemt bērna pieskatīšanas pakalpojumu – valsts, pašvaldības vai privātā pirmsskolas izglītības iestādē. Tādēļ svarīgākais uzdevums ir jau šobrīd nodrošināt finanšu līdzekļu atbilstošu pārdali.

D.Blūma informē, ka pirmsskolas izglītības nodrošināšana ir ne tikai bērna pieskatīšanas pakalpojums, bet arī būtisks atbalsts vecākiem, nodrošinot tiem iespēju atgriezties darba tirgū. Tādējādi nav atbalstāma situācija, ka tikai tiem vecākiem, kuru bērni ir iekļuvuši pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē, ir iespēja saņemt šo pakalpojumu bez maksas. Papildus vērš uzmanību, ka šis jautājums ir jārisina nekavējoties.

I.Circene vērš uzmanību, ka ir nepieciešams skaidri saprast, kāda veida pakalpojumu ir svarīgi nodrošināt bērnam no pusotra gada vecuma. Iespējams, ka ir nepieciešams nodalīt – bērna pieskatīšanas pakalpojumus (ko jau šobrīd nodrošina dažāda veida bērna pieskatīšanas pakalpojumu sniedzēji – aukļu dienesti, bērnu attīstības un rotaļu centri utt.) un pirmsskolas izglītības pakalpojumus. Būtiskākais jautājums ir par bērna pieskatīšanu, jo tādā veidā būtiski mazinās bērnu traumatisma riski. Tādēļ aicina padomes locekļus nākamajās Demogrāfisko lietu padomes sēdēs diskutēt, kā ar iespējami mazākiem finanšu līdzekļiem var nodrošināt kvalitatīvu bērna pieskatīšanas pakalpojumu.

Papildus informē, ka, izvērtējot pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamību, ir jāvērtē iespēja prioritāri vietu pirmsskolas izglītības iestādē nodrošināt tam bērnam, kura vecāki atgriežas darba tirgū un bērna pieskatīšana ir objektīvi nepieciešama. Tādējādi tiktu nodrošināts atbalsts tieši vecākiem, kuri maksā nodokļus, nodrošinot viņu bērniem vietu pirmsskolas izglītības iestādē. Tas būtiski veicinātu arī sieviešu atgriešanos darba tirgū.

E.Sprūdžs piekrīt kolēģu apgalvojumam, ka diskusijā par pirmsskolas izglītības pieejamību ir svarīgs nodalīt bērnu pieskatīšanas (socializācijas) nepieciešamību un pirmsskolas izglītības apguvi, jo primāri Vispārējā izglītības likuma grozījumu mērķis ir saistīts tieši ar vecāku iespēju atgriezties darba tirgū. Tādēļ pastāv dažāda cita veida koncepcijas un iespējas, kādā veidā nodrošināt nepieciešamos pakalpojumus, kam obligāti nav jābūt pirmsskolas izglītības iestādei, piemēram, veicināt aukļu dienestu pakalpojumu pieejamību. Tādēļ, objektīvi izvērtējot visas vecāku vajadzības, pakalpojumu veidus un iespējamās izmaksas, iespējams, ka kopējās izmaksas varētu būt daudz mazākas kā Latvijas Pašvaldību savienības informācijā minētie 108 miljoni latu.

Nav atbalstāma pašlaik esošā atšķirīgā pieeja pašvaldībās šī jautājuma risināšanā, tādēļ izsaka priekšlikumu, ka Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija varētu apzināt visas pašvaldības, noskaidrot reālo situāciju (nepieciešamību pēc konkrētā pakalpojuma, pašvaldību iespējas utt.) un nākamajās Demogrāfisko lietu padomes sēdē ziņot par konstatētajām problēmām un sniegt priekšlikumus situācijas risināšanai, tādējādi veicinot arī pašvaldību

attīstības politikas kvalitāti. Papildus vērš uzmanību, ka ir ļoti svarīgi pašvaldībām likt ievērot likuma normas, veicināt risinājumu meklēšanu pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamībai un novērst patlaban esošo situāciju, ka pašvaldībās ļoti būtiski atšķiras piešķirtais finansējums bērnam pirmsskolas izglītībai, kaut gan no valsts tiek piešķirta vienāda apmēra dotācija.

I.Viņķele ierosina Vides aizsardzības un reģionālās attīstības lietu ministrijai vai Izglītības un zinātnes ministrijai apzināt un apkopot informāciju par visām pašvaldībām, precizējot kāda ir esošā situācija tajās attiecībā uz pirmsskolas izglītības iestāžu vai bērnu pieskatīšanas pakalpojumu pieejamību (bērnu skaitu attiecīgajā pašvaldībā, kapacitāti un iespējamus risinājumus).

V.Dombrovskis vērš uzmanību, ka Izglītības un zinātnes ministrijai un Latvijas Pašvaldību savienībai bija jāizstrādā jau uz šo sēdi detalizētāka situācijas analīze un jāpiedāvā iespējamie risinājumi. Norāda, ka pašreizējā Demogrāfisko lietu padomes locekļu darbība pirmsskolas izglītības iestāžu jautājumu risināšanā nav apmierināma un jautājumu nepieciešams risināt daudz ātrāk un efektīvāk. Turklāt, ņemot vērā, ka jau kopš augusta ir spēkā grozījumi Vispārējās izglītības likumā, pašvaldībām jau šobrīd ir jānodrošina visiem bērniem pieeja pirmsskolas izglītības iestādēs un bija jābūt skaidriem rīcības modeļiem. Papildus norāda, ka Latvijas Pašvaldību savienības sagatavotajā informācijā nav skaidri atspoguļots aprēķins, kādēļ pirmsskolas izglītības iestāžu nodrošināšanai ir nepieciešami tieši 80 miljoni latu, tādēļ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienību ir nepieciešams veikt detalizētus aprēķinus par katru pašvaldību, tajā esošajām problēmām un iespējamiem risinājumiem, piemēram, pielāgot esošās izglītības iestāžu telpas. Respektīvi, kas tieši katrai pašvaldībai individuāli ir nepieciešams, lai nodrošinātu visiem tās administratīvajā teritorijā dzīvojošajiem bērniem pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamību.

I.Viņķele aicina mainīt pašreizējo darba organizēšanu. Respektīvi, turpmāk Demogrāfisko lietu padomes locekļus aicina savlaicīgi sniegt informāciju pirms attiecīgās sēdes, lai varētu iepazīties ar sagatavotajiem materiāliem, kā arī ir nepieciešams mainīt uzsvarus – koncentrēties nevis uz izvērstu konstatēto problēmu aprakstu un normatīvo aktu citēšanu, bet gan rast un piedāvāt konkrētus un efektīvus problēmu risinājumus, ko pārrunāt Demogrāfisko lietu padomes sēdē.

P.Zvidriņš informē, ka Izglītības un zinātnes ministrijas sagatavotajā aprakstā atšķiras statistikas dati, tādēļ būtu aicinājums izmantot precīzus statistikas rādītājus, kas atbilst reālai situācijai.

V.Dombrovskis atgādina Demogrāfisko lietu padomes locekļiem, ka tās nolikuma 8.punktā ir norādīts, ka sēdē izskatāmo jautājumu materiālus ir nepieciešams nosūtīt vismaz piecas dienas pirms plānotās sēdes, lai tos Sekretariāts varētu nosūtīt visiem padomes locekļiem informācijai.

Padome vienojas:

1. Līdz nākamajai Demogrāfisko lietu padomei, izveidot darba grupu Ministru prezidenta padomnieces S.Ēlertes vadībā, iesaistot tajā pārstāvjus no Izglītības un zinātnes ministrijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Labklājības ministrijas un Latvijas Pašvaldību savienības un nozaru nevalstiskajām organizācijām.

2. Darba grupai:

2.1. individuāli izskatīt katrā pašvaldībā esošās problēmas;

2.2. atbilstoši konstatētajām problēmām izvirzīt individuālus risinājumus (bērnu skaits, pieejamie pakalpojumi utt.);

2.3. noteikt risinājumus finanšu piesaistē un apgūvē katras pašvaldības ietvaros;

2.4. nākamajā Demogrāfisko lietu padomē prezentēt darba grupas sagatavoto ziņojumu par iespējamiem risinājumiem, lai padomē pieņemtos lēmumus varētu virzīt tālākai izskatīšanai Ministru kabinetā.

3. Ziņojums par mācību līdzekļu nodrošināšanu izglītības iestādēs un iespējamiem risinājumiem.

M.Gruškevics informē, ka jautājumā attiecībā uz mācību līdzekļu nodrošinājumu uzmanība ir jāvērs uz divām jomām – mācību līdzekļu nodrošinājums pamatizglītības un mazākumtautību izglītības programmās un vispārējās vidējās izglītības programmās. Izglītības un zinātnes ministrija ir izstrādājusi standartus mācību grāmatām izglītības programmās. Savstarpēji aizstājamu (alternatīvu) mācību grāmatu skaits dažādos mācību priekšmetos parasti ir no 1 līdz 5 grāmatām, savukārt angļu valodā alternatīvo mācību grāmatu skaits ir no 9 līdz 15 grāmatām. Mācību grāmatas tiek sagatavotas atbilstoši standartiem, tādēļ katri grozījumi standartos paredz jaunas mācību grāmatas izdošanu. Vienlaikus informē, ka patlaban standarti nav izdoti vairākiem mācību priekšmetiem, piemēram, ķīmijai, krievu valodai 1.-3.klasei kā pirmajai svešvalodai u.c. Tomēr tas nenozīmē, ka šajos mācību priekšmetos nav mācību standartu – tie vienkārši nav aktualizēti.

I.Circene jautā, vai nevar izveidot vienu vai no dažādiem mācību līdzekļiem izveidotu vienu komplekta standartu, kas būtu saistošs visām izglītības iestādēm, tādā veidā samazinot vecākiem izdevumus, katru gadu iegādājoties jaunas mācību grāmatas, kuras pie tam nevar nodot arī tālāk jaunākajiem bērniem. Turklāt praksē ir situācijas, ka vienā klases līmenī, bet dažādās skolās mācību līdzekļi būtiski atšķiras, kas nozīmē, ka gadījumā, ja bērnam ir nepieciešams mainīt skolu, viņam ir jāiegādājas visi mācību priekšmetos nepieciešamie materiāli no jauna, kas ļoti būtiski ietekmē ģimeņu budžetu. Mērķis ir ieviest vienu mācību līdzekļu komplektu, ko ir atzinusi Izglītības un zinātnes ministrija un kas ir saistošs visām izglītības iestādēm un nepieciešamības gadījumā skolas var variēt ar papildus grāmatām.

M.Gruškevics atbild, ka pret viena mācību līdzekļa ieviešanas visās izglītības iestādēs iebilst paši pedagogi. Tiek pausts uzskats, ka tādā veidā, ja tiks izdota mācību grāmata no valsts puses, tiks ierobežota pedagogu autonomija, kas ir noteikta likumā – respektīvi, pedagogam ir izvēles brīvība, kādā veidā viņš bērnam pasniedz mācību standartā nepieciešamās zināšanas. Pedagogu aprindās tiek pausts uzskats, ka viņiem ir jābūt maksimāli atbrīvotiem no jebkādu uzskatu vai ierobežojumu uzlikšanas, jo tas liedz pedagogam pilnvērtīgi pasniegt mācību priekšmetu.

I.Circene vērs uzmanību, ka izglītības mērķis ir bērns, nevis pedagogs un viņa intereses. Ņemot vērā pausto uzskatu, ka pedagogam ir autonoma brīvība, tas būtiski var ietekmēt bērnam mācīšanās procesu un rezultātā bērns izglītības programmu apgūst nekvalitatīvi. Vecākiem savukārt tādēļ rodas problēmas, jo mācību līdzekļu klāsts ir tik liels un finansiāli ietilpīgs, ka tas katru gadu ļoti būtiski ietekmē ģimeņu budžetu.

M.Gruškevics norāda, ka, lai atrisinātu minēto problēmu būtu jāriko diskusijas, pieaicinot arī pedagogus un to pārstāvjus, jo valstij, ņemot vērā likumā noteikto pedagogu autonomiju, ir salīdzinoši nelielas ietekmēšanas iespējas bez pedagogu iesaistes. Protams, apskatot jautājumu par mācību grāmatu nodrošinājumu skolās, vienmēr tiek skartas arī biznesa intereses un iezīmējas izdevniecību ieinteresētība jaunu mācību grāmatu izdošanai.

I.Mežs vērs uzmanību, ka minētais jautājums tika iekļauts Demogrāfisko lietu padomes sēdē tieši biznesa aspekta dēļ, jo tas katru gadu ļoti būtiski ietekmē daudzas ģimenes un dažkārt ptr ir par šķērslī tai, lai ģimene neradītu pēcnācējus. Turklāt jautājuma risināšanā ir jāņem vērā apstākļi, ka Satversmes 112.pantā ir noteikts, ka valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatizglītību un vidējo izglītību, ieskaitos gan mācību grāmatas, gan darba burtnīcas.

Problēma jau ir tā, ka Izglītības un zinātnes ministrija patlaban nespēj nodrošināt visu apstiprināto mācību līdzekļu bezmaksas komplektus bibliotēkās, tāpēc ir nepieciešams nodrošināt vismaz vienu komplektu katram bērnam, īpaši maznodrošinātām ģimenēm, kas nevar atļauties iegādāties grāmatas par vairākiem desmitiem latu. Valstij ir jācenšas darīt maksimāli viss, lai pārtrauktu biznesu vismaz attiecībā uz mācību līdzekļiem un nodrošinātu bērniem pieejamus vienotus mācību līdzekļus.

M.Gruškevičs norāda, ka Izglītības un zinātnes ministrija nenodrošina izglītības iestādes ar mācību līdzekļiem, bet gan izsniedz licenci izglītības iestādes dibinātājam, kurš apliecina, ka viss nepieciešamais, lai sniegtu pilnvērtīgu mācību procesu bērnam, ir nodrošināts. Vērš uzmanību, ka patlaban lielāku uzmanību būtu nepieciešams vērēt tieši uz šo biznesa jautājumu sakārtošanu un izsaka priekšlikumu, ka, iespējams, ir jāmaina mācību grāmatu izdošanas standarti – nevis, lai izdevniecības algo pedagogus kā šo mācību grāmatu autorus, bet par patreizējo valsts piešķirto līdzfinansējumu pašvaldībām (mācību fonda atjaunošanai) varētu izveidot valsts pasūtījumu un izglītības iestādēs nogādāt reālas grāmatas un darba burtnīcas, nevis pārskaitīt naudu mācību fonda atjaunošanai.

V.Dombrovskis norāda, ka problēma ir arī tajā, ka katru gadu, mainot izglītības standartus, mainās arī grāmatas un primāri būtu nepieciešams novērst tieši biežo izglītības standartu maiņu. Ir nepieciešama koncentrēta pieeja minētās problēmas risināšanā, lai vecākiem būtu skaidrs, ka katru gadu nebūs nepieciešams iegādāties jaunas mācību grāmatas.

S.Ēlerte norāda, ka līdzīgi kā par pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamību, līdz šim nav skaidras izpratnes, kurās izglītības iestādēs ir problēmas ar mācību līdzekļu nodrošināšanu un kurās nav, jo ir tādas izglītības iestādes, kas visas mācību grāmatas spēj saviem skolēniem nodrošināt caur bibliotēkām. Ir nepieciešama papildus informācija par reālo situāciju izglītības iestādēs, lai spētu rast konkrētus risinājumus. Vienlaikus atbalsta izteikto priekšlikumu par valsts pasūtījumu mācību grāmatu iegādei, vienlaikus lūdzot Izglītības un zinātnes ministriju sagatavot izvērstu ziņojumu, kādā veidā šāds valsts pasūtījums varētu darboties.

I.Ķelle informē, ka, runājot par mācību līdzekļiem, ir ļoti būtiski runāt arī par bērna veselību. Ļoti daudzās un smagās mācību grāmatas jau patlaban atstāj ļoti būtisku ietekmi uz bērna mugurkaulu, īpaši mazajās klasēs, kur skolas somas smagums pārsniedz vidusskolnieka skolas somas smagumu, kas tālāk var izpausties ļoti būtiskās veselības problēmās. Tādēļ minētā problēma ir arī demogrāfijas jautājums, jo mācību līdzekļu pieejamība, izskats, svars ir ļoti lielā mērā saistīts ar personas veselību. Vērš uzmanību, ka būtībā veselības jautājumus būtu nepieciešams integrēt visās nozaru politikas jomās, tai skaitā, arī demogrāfiskajos jautājumos.

P.Leiškals atkārtoti vērš uzmanību, ka Satversmē ir noteikts, ka valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatizglītību un vidējo izglītību. Tas nozīmē, ka vecākiem vispār nebūtu jāpērk mācību grāmatām. Tādēļ atbalsta ideju par vienotu valsts iepirkumu mācību grāmatu iegādei, nodrošinot ar tām izglītības iestāžu bibliotēkas.

Padome vienojas, ka Izglītības un zinātnes ministrija līdz 2012.gada 14.februārim sagatavos informatīvo ziņojumu un iesniegs izskatīšanai Ministru kabineta sēdē, kurā aprakstīti risinājumi mācību līdzekļu nodrošināšanai skolās:

- 1. norādot, kā tiks samazināti vecākiem un izglītības iestādēm izdevumi par mācību līdzekļu, tai skaitā darba burtnīcu, iegādi;**
- 2. pārskatot mācību grāmatu apmaiņu biežumu (mācību fonda atjaunošanas principus un iespējamus veidus);**
- 3. norādot, kā tiks samazināti iespējamie grozījumi mācību standartos, tādejādi nodrošinot maksimāli vienotu mācību grāmatu saturu ilgtermiņā;**

4. norādot, kā tiks samazināts mācību grāmatu un burtnīcu svars, lai novērstu iespējamās veselības problēmas bērniem.

4. Ziņojums par iespējamo veselības mācības atjaunošanu izglītības iestāžu mācību programmās.

I.Circene informē, ka minētais jautājums Demogrāfisko lietu padomes sēdes darba kārtība ir iekļauts tamdēļ, ka ikdienā, strādājot ar dažāda līmeņa sabiedrības locekļiem, nākas secināt, ka viņiem trūkst zināšanas par veselību saudzējošiem pasākumiem (piemēram, veselīgu uzturu, veselīgu dzīvesveidu). Rezultātā arvien biežāk nākas konstatēt, ka konstatētās slimības un tālāk nepieciešamā ārstēšana, kas ne vienmēr izmaksā lēti, ir saistīta tieši ar nezināšanu par veselīgu dzīvesveidu. Pēdējos gados panāktā vienošanās, kas paredzēja veselības mācību integrēt citos mācību priekšmetos, patlaban ir radījusi situāciju, ka bērniem trūkst zināšanas arī par reproduktīvās veselības jautājumiem. Pašlaik ir novērojama tendence, ka katra 8 līdz 10 ģimene ir neauglīga, jo jaunībā ir pārslimotas seksuāli transmisīvās slimības. Jauniešu vidū ir arī vērojams ļoti augsts inficēšanās līmenis ar HIV/AIDS, kā arī liels jaunu grūtnieču skaits ar neplānotām un nevēlamām grūtniecībām, tādējādi palielinās abortu skaits un neauglības risks. Vērš uzmanību, ka ieguldījumu ir jāsniedz tieši jauniešu izglītošanā, jo tas ir daudz efektīvāk un lētāk, nekā vēlāk nodrošināt valsts apmaksātu ārstēšanos un cīnīties ar neauglības sekām.

M.Gruškevičs informē, ka mācību saturu neizstrādā tikai Izglītības un zinātnes ministrija, jo pieaicināti tiek arī pārstāvji un eksperti - pedagogi, kas pamatā nosaka, kādam mācību saturam ir jābūt mācību programmās, jo viņi ikdienā strādā ar bērniem un tādejādi vislabāk zina bērnu zināšanu līmeni. Izvērtējot veselības mācības ieviešanu skolās, ir jāsaprot, ka bērniem slodzi palielināt nevar un patlaban notiek diskusijas par sporta, veselības mācības, drošības mācības un mūzikas stundas iekļaušanu obligāto mācību stundu sarakstā. Tādējādi, lai papildinātu mācību stundu sarakstu, no kāda no patreizējiem mācību priekšmetiem ir jāatsakās un tas ir galvenais diskusiju pamats, jo katram pedagogam ir svarīgi saglabāt savu mācību priekšmetu.

I.Ķelle informē, ka lielākā problēma ir tā, ka pedagogi nav pietiekami izglītoti veselības jautājumos. Ja iepriekš, kad vēl bija veselības mācības priekšmets, valsts speciāli izglītoja veselības mācību skolotājus, tad pašlaik sociālo zinību skolotāju izpratne un zināšanas veselības jautājumos nav pietiekošas. Pedagogi nav gatavi runāt par sabiedrībā jūtīgajām tēmām – dažāda veida atkarībām, seksuāli transmisīvām slimībām utt. Patlaban izstrādātā standarta ieviešana, jo trūkst mūsdienīgu mācību materiālu un interaktīvo pasniegšanas metožu pielietojums. Turklāt dažkārt vērojams, ka reālajā situācijā skolnieks ir daudz izglītotāks dažos jautājumos par skolotāju, tādejādi tas parāda, ka nav kvalitatīvi pasniegti veselības jomas svarīgie jautājumi. Pēc pētījuma rezultātiem, mūsdienās vidēji jaunieši seksuālo dzīvi uzsākt 17 gadu vecumā, kas nozīmē, ka viņš mācās vidusskolā un tur nav ne veselības mācības, ne sociālās zinības kā obligāts mācību priekšmets. Turklāt profesionālās izglītības iestādēs veselības mācībā iekļautās tēmas apgūt vispār nav iespējams. Tas nozīmē, ka vecumā, kad tiešām viņām šīs zināšanas ir nepieciešamas, viņam neviens tās vienkārši nepasniedz. Valstī kopā, pēc pētījuma rezultātiem, veselības mācību vidusskolās, kur tas ir izvēles priekšmets, apgūst 18,4% bērnu no visiem izglītojamiem.

I.Bremze vērš uzmanību, ka svarīgi caur izglītības standartiem ir saprast, ko valsts grib mācīt bērniem, īpašu uzmanību vēršot tieši uz ģimenes vērtībām, tostarp laulību. Ir jāmaina akcenti, kā mēs bērniem pasniedzam jautājumus par veselību un ģimeni.

Padome vienojas, ka:

1. Veselības ministrija sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju un nozaru nevalstiskajām organizācijām:

1.1. pārskatīs mācību standartus un nepieciešamības gadījumā veiks precizējumus attiecībā uz mācību saturu, vienlaikus arī izvērtējot ģimenes lomu tajos;

1.2. izvērtēs pedagogu sagatavotības līmeni un nepieciešamības gadījumā sagatavos priekšlikumus situācijas uzlabošanai;

1.3. izvērtēs veselības mācības kā atsevišķu mācību priekšmeta ieviešanu skolā, izvērtējot no kura mācību priekšmeta var atteikties vai samazināt tā stundu skaitu.

5. Citi jautājumi.

I.Parādnieks informē, ka ir nepieciešams valstī izstrādāt vienotu reģistru, kurā tiktu apzinātas neauglīgās ģimenes, iekļaujot šo ģimeņu vajadzības, statistikas apkopošana, lai varētu veikt nepieciešamos aprēķinus utt. Šāda reģistra izveidei ir nepieciešami aptuveni 15 – 20 tūkstoši latu.

I.Circene norāda, ka izstrādātajās Sabiedrības veselības pamatnostādņēs 2011. - 2017.gadam minētais jautājums ir iekļauts un jau patlaban noris darbs pie šāda reģistra izveides. Nākamajā Demogrāfisko lietu padomes sēdē tiks padziļināti prezentētas izstrādātās pamatnostādnes un attiecīgie jautājumi par neauglības ārstēšanu. Tādēļ pirms plānotajiem grozījumiem valsts budžetā 2012.gada vidū ir skaidri jānosaka, vai šī problēma ir viena no prioritātēm valstī, tādejādi pasakot, ka valsts ir gatava meklēt efektīvākos risinājumus un nepieciešamo finansējumu.

V.Dombrovskis norāda, ka reproduktīvās veselības jautājums jau tika nolemts kā viena no prioritātēm iepriekšējās Demogrāfisko lietu padomes sēdēs un tieši tādēļ nākamā Demogrāfisko lietu padomes sēdē tiks izskatīti jautājumi, kas saistīti ar reproduktīvo veselību.

Padome vienojas, ka nākamā Padomes sēde notiks 2012.gada februārī.

Sēdi slēdz plkst. 10:40

Padomes priekšsēdētājs

V.Dombrovskis